

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΑΥΔΗΜΙΟΥ

1) Τὰ πολὺ μικρὰ παιδιὰ ἔπαιζον, τὰ σπιτάκια. Εἶχαν δύο τρία σημεῖα, δῆθεν σπίτια των, εἰς τὰ ὅποια ἠμποροῦσαν νὰ καταφεύγουν. Δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ τὰ συλλάβῃ ἐκεῖ αὐτὸς ποὺ θὰ τὰ κυνηγοῦσε, δηλ. ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἦταν μέσα. Ἐπαίζετο εἰς στενὸν χώρον. Ἐὰν κατῶρθωνε νὰ συλλάβῃ κάποιον, χωρὶς νὰ εἶναι εἰς τὸ ὀρισμένον σημεῖον, εἰς τὸ σπίτι του, θὰ ἔπαιρνε ἐκεῖνο τὴν θέσιν του. Θὰ ἐκυνηγοῦσε ἐκεῖνο τοὺς ἄλλους. Ὅταν δὲ ἔφθαναν εἰς τὸ ἄσυλόν των, ἔπρεπε νὰ προλάβουν νὰ εἰποῦν : «κλείδον, κλείδον», δηλ. ὅτι ἐκλείδωσαν τὸ σπίτι των καὶ δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὸ ἐκεῖνο ποὺ τὰ κυνηγοῦσε. Ἐκεῖνο ποὺ θὰ κυνηγοῦσε τὰ ἄλλα, ὅταν θὰ ἤρχιζε τὸ παιχνίδι, προσκόνετο κατὰ τὸν ἀκόλουθο τρόπο :

Ἐνὰ ἀπὸ τὰ παιδιὰ θὰ ἔπαιρνε ἓνα πετραδάκι καὶ ἀφοῦ θὰ τὸ ἔδειχνε, ἔφερε τὰ χεῖρα του ὀπίσω καὶ τὸ ἐκρυβε μέσα εἰς μίαν γροφθὰ του. Κατόπιν ἐπρότεινε τὰ χεῖρα του κλεισμένα εἰς ἓνα ἕκαστο ἀπὸ τὰ παιδιὰ καὶ αὐτὸ κατόπιν σκέψεως καὶ ἄλλων τεχνασμάτων ποὺ ἐσοφίζετο, ἐξέλεγε ἓνα ἀπὸ τὰ δύο κλεισμένα χεῖρα, τὸ ὅποιον καὶ ἐκτύπα κάπως ἰσχυρῶς διὰ τῆς παλάμης. Ἀμέσως ἤνοιγε τὸ χέρι του τὸ ἄλλο παιδί καὶ ἐὰν ἐτύχαινε νὰ εἶναι εἰς αὐτὸ τὸ πετραδάκι, ἐκεῖνο ποὺ τὸ βρῆκε θὰ ἔχανε καὶ θὰ ἀνελάμβανε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κυνηγᾷ τὰ ἄλλα. Θὰ ἦταν δηλαδή μέσα.

Ἐνὰ δὲ ἀπὸ τὰ προγνωστικὰ τεχνάσματα, τὸ συνηθέστερον, ἦτο νὰ τραβοῦν τὰ ματοτσίνουρά των καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ θὰ ἔβγαινε τρίχα, ἐκεῖνο τὸ χέρι θὰ ἐκτύπα. Ἄλλοτε πάλι ἔλεγαν διαφόρους φράσεις καὶ εἰς κάθε συλλαβὴν μετέφερον τὸ δάκτυλό των ἀπὸ τὸ ἓνα εἰς τὸ ἄλλο χέρι καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ χέρι ποὺ θὰ ἐτελείωνε ἡ φράσις, ἢ ὁ στίχος, ἐκεῖνο τὸ χέρι ἐκτύπα.

Συνήθης φράσις ἦτο :

Ποιὸ νὰ πάρω ποιὸ ν' ἀφήκω,

τὸν καλλίτερον τὸν πῆκο.

ἢ

τὸν καλλίτερον τὸ λύκο.

Ἡ μέθοδος αὕτη ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ πολλὰ παιχνίδια, πάντοτε σχεδὸν ὅταν ἐπρόκειτο τοῦ ἐνὸς ἢ θέσις νὰ εἶναι μειονεκτικὴ τῶν ἄλλων.

Τὸ παιχνίδι αὐτὸ δὲν εἶχε ὀρισμένην ἐποχὴν. Ἐπαιζετο πάντοτε.

2) Λιὰ μικρὰ παιδιὰ ἦτο καὶ ὁ κλειστός. Ἐλάμβανον μέρος εἰς αὐτὸν καὶ μεγάλα παιδιὰ, ἰδίως κορίτσια. Τὰ περισσότερα σχεδὸν παιχνίδια ἐπαίζοντο μὲ ἀγόρια καὶ κορίτσια μαζί.

Ὁ κλειστός εἶναι τὸ λεγόμενον *κρυφτό* ἀπὸ τὰ σημερινὰ παιδιὰ. Ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἦταν μέσα, ἐφύλαγε εἰς ἓνα σημεῖον, τὸ λεγόμενον *σμάδ* (σημάδι) μὲ κλειστὰ μάτια καὶ ἐμετροῦσε ἕως τὰ εἴκοσι, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἔτρεχαν νὰ κρυφθοῦν, ὁ καθένας ξεχωριστά, ἢ καὶ δύο τρεῖς μαζί. Ἐτρυπώσαν δὲ μέσα εἰς σταύλους, οὐχυῶνες, ἀποθήκες διάφορες, κήπους κ. ἄ. καὶ ἀφοῦ ἐτελείωνε τὸ μέτρημα, ἄνοιγε τὰ μάτια του καὶ ἤρχιζε νὰ ἐρευνᾷ διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ κάποιον. Μόλις δὲ θὰ ἔβλεπε κάποιον, ἔτρεχε εἰς τὸ *σμάδ* καὶ ἔφτυνε καὶ ἐφώναζε καὶ τὸ ὄνομα ἐκείνου ποὺ εἶδε.

—Φτοῦ τὸ Γιαννάκο... καὶ ἐσυνέχιζε.

—Τὴν γαλή, τὴν γαλή, διὰ νὰ βγοῦν καὶ οἱ ἄλλοι καὶ νὰ ξαναρχίσουν τὸ παιχνίδι.

Τώρα θὰ ἐφύλαγε ἐκεῖνος ποὺ βοῆκε.

Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις ἠγείροντο ἀμφοσθησεις πῶς δὲν τὸν εἶδε, ἀλλὰ ἀπλῶς διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸ φύλαγμα ἔφτυνε κάποιον, ἦτο ἀπαραίτητο μαζί μὲ τὸ ὄνομα νὰ φωνάξῃ καὶ τὸ μέρος τοῦ τὸν εἶδε. Π. χ.

—Φτοῦ τὸ Γιαννάκο, τὸν εἶδα πίσω στὸ β' τοῖ, ἢ κατ' ἀπὸ τὴ σκάλα. Ὅταν δὲ ἐκεῖνος ποὺ τὰ ἐφύλαγε ἐδοσκολεῖτο καὶ τοὺς βοῆ, ἐφύλαγε εἰς τὸ *σμάδ*, διότι οἱ ἄλλοι ὅπωςδήποτε θὰ ἐβγαίναν κάποτε ἀπὸ τοὺς κρυψώνας των, καθόσον εἶχαν τὸ δικαίωμα, εἰς ἐπήγειναν πρῶτοι, νὰ φτύσουν εἰς τὸ *σμάδ* καὶ νὰ ἀπαλλαγοῦν. Καὶ ὅταν ἐκεῖνος ποὺ ἐφύλαγε θὰ ἦταν ἐκεῖ, δὲν θὰ ἐπρόφθαναν μὲ κανέναν τρόπο.

Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἠκούοντο διαμαρτυρίαι.

—Δὲ βαίζω, κατρεῖ *σμάδ*...

Ἡ φράσις αὐτὴ «κατρεῖ *σμάδ*», ἐλέγετο μὲν ἀλλὰ μόνον συμβατικῶς ἐξηγεῖτο ἀπὸ τὰ παιδιὰ. Κυριολεκτικῶς ἐνόουν «κατουρεῖ», τὸ ὅποιον δὲν σημαίνει τίποτε. Κατὰ τὴν γνώμην μας τὸ ὀρθὸν εἶναι: «καρτερεῖ σημάδι», ἀλλὰ ἀπὸ ἐκθλιψιν εἰς ἐκθλιψιν κατήντησε «κατρεῖ». Ἐπειδὴ δὲ ἡ λέξις «καρτερεῖ» δὲν ἐσυνηθίζετο τελευταίως εἰς τὸ Αὐδῆμι, δι' αὐτὸ παρετυμολογικῶς τὸ «κατρεῖ» ἐξηγεῖτο «κατουρεῖ».

3) Ἄλλο παιχνίδι διὰ μικρὰ παιδιὰ ἦταν ὁ «*κονφαρᾶς*». Ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἦταν μέσα θὰ ἔδενε τὰ μάτια του μὲ ἓνα μανδύλι καὶ περιεφέρετο οὕτως, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἦσαν πλησίον του. Ὅταν δὲ θὰ ἔπιανε κανέναν, προσπαθοῦσε νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ, ἔαν τὸν ἀνεγνώριζε καὶ τὸν ὠνόμαζε, θὰ ἔδενε ἐκεῖνος τὰ μάτια του καὶ θὰ ἔπαιρνε τὴ θέσιν του, ἔαν ὅχι, θὰ ἐσυνέχιζε τὰς ἐρεῦνας του εἰς ἄλλους.

4) Σχετικόν μὲ τὸν κουφαρᾶν ἦτο ὁ «στραβοστράντζαλος», ἀλλὰ διὰ μεγαλύτερα παιδιά. Τὸ παιχνίδι αὐτὸ ἐπαίζετο μὲ πολλὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα ἐσχημάτιζαν κύκλου καὶ ἐχωρίζοντο εἰς δύο ομάδας. Κάθε ὁμᾶς εἶχε τὸν ἀρχηγό της. Εἰς τὸ μέσον τοῦ κύκλου ὑπῆρχαν δύο πέτρες, μία μικρὴ καὶ μία μεγαλύτερη. Ἡ ὁμᾶς ποὺ θὰ ἦταν μέσα εἶχε τὴν ὑποχρέωσι νὰ σηκώῃ, ἕκαστον μέλος της εἰς τὴν ράχι του, καὶ ἕναν ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ὁ ἀρχηγὸς ἦτο σκαρφαλωμένος εἰς τὴν ράχι τοῦ ἄλλου ἀρχηγοῦ καὶ ἐκλείε με τὰ χέρια του τὰ μάτια του σφιχτά.

Μέσα δὲ εἰς τὴν ἀπόλυτη ἡσυχία ἠκούετο ἡ ἐπιτακτικὴ φωνὴ τοῦ ἀρχηγοῦ ποὺ ἦτο καβάλλα εἰς τὸν ἄλλον, νὰ λέγῃ τοὺς στίχους:

«Κατέβα στραβοστράντζαλε καὶ χτύπα τὴν καβάνα,
ὅσο νὰ κάμῃ χάϊ-χού» . . .

Διὰ νεύματος δὲ διέτασεν ἕνα τῆς ομάδος του νὰ κατέλθῃ ἐκ τῆς ράχεως τοῦ ἄλλου, νὰ προχωρήσῃ σιγὰ-σιγὰ εἰς τὸ μέσον τοῦ κύκλου καὶ νὰ κτυπήσῃ τὴν μίαν πέτραν ἐπάνω εἰς τὴν ἄλλην, τὴν μικρὴ εἰς τὴ μεγάλη. Καὶ σιγὰ-σιγὰ πάλιν ἐπανήρχετο εἰς τὴν θέσιν του.

Ὁ ἕτερος ἀρχηγός, ποὺ εἶχε κλείσει τὰ μάτια του, ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ μαντεύσῃ ποῖος ἐκτύπησε τὰς πέτρας. Ἐὰν τὸ ἐπετύγχανε θὰ ἐκατέβαιναν ἐκεῖνοι ποὺ ἦταν καβάλλα καὶ θὰ ἀνέβαιναν οἱ τῆς ἰδιᾶς τῆς ομάδος.

5) Διὰ μεγάλα παιδιά ἦταν καὶ τὰ «λούβαρδα». Πολὺ ἐπικίνδυνα. Ἐχωρίζοντο εἰς δύο ομάδες καὶ εἰς ἀπόστασιν 40—50 βημάτων ἔστηναν καὶ οἱ δύο ομάδες πέτρες-κιάκες, τὶς ὁποῖες ἐστήριζαν ἀπὸ πίσω. Ἐκάστη δὲ ὁμᾶς μὲ τὴ σειρὰ της προσπαθοῦσε νὰ ρίξῃ τὰ λούβαρδα, τὶς στημένες πλάκες, μὲ πέτρες ποὺ ἔρριχνε ἀπὸ τὸ μέρος της.

Ἐκεῖνη ἡ ὁμᾶς ποὺ θὰ ἐπετύγχανε νὰ τὰ ρίξῃ πρώτη, θὰ ἐκέρδιζε. Καὶ τὸ κέρδος θὰ ἦταν νὰ καβαλλικέψουν τὰ μέλη της τοὺς ἄλλους καὶ νὰ τοὺς μεταφέρουν ἀπὸ τὸ ἕνα σημεῖον εἰς τὸ ἄλλο.

Καὶ τὸ παιχνίδι ἐσυνεχίζετο. Ἡ μία ὁμᾶς ἐπήγαινε κάτω καὶ ἡ ἄλλη ἐπάνω.

6) Πολύμορφον ἦτο τὸ παιχνίδι μὲ τὶς «σουμάδες» ἢ «οὐμάδες». Κέντρον πάντοτε ἦτο ὁ πῆκος.

Δὲν ἐχωρίζοντο εἰς ομάδας καὶ κακῶς μερικοὶ ἐννοοῦν νὰ σχετίζον τὶς σουμάδες ἢ οὐμάδες μὲ τὴν ομάδα. Ὁ πῆκος ἦτο ἕνας τενεκεδένιο κουτὶ ἢ μία μακρουλὴ πέτρα, ποὺ ἐστήνετο εἰς ἕνα σημεῖον. Ἀπὸ τὸ σημεῖον ἐκεῖνο ἔρριχνε ὁ καθεὶς τὴν σουμάδα του πρὸς ἄλλο σημεῖον, εἰς ἕνα τοῖχον συνήθως ἢ πρὸς μίαν μεγαλύτερη πέτρα, διὰ νὰ πάρουν σειράν. Ἐκεῖνου ἢ σουμάδα ποὺ θὰ ἦτο πλησιέστερα πρὸς τὸν τοῖχον θὰ ἦτο πρῶτος, τοῦ δευτέρου, δευτέρου καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἀφοῦ θὰ ἐλάμβανε ἕκαστος τὴν σειράν του θὰ ἐσημάδενε τὸν πῆκο,

ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία τοῦ παιγνιδίου «*σουμάδες*» ὥς καὶ τὸ ἀντικείμενον μετὰ τὸ ὁποῖον ἐσημάδευε «*σουμάδα*». Καὶ ἐὰν ἐπετύγγανε νὰ τὸν κτυπήσῃ, κατὰ τὴν α) (ὑποθέσωμεν) μορφήν τοῦ παιγνιδίου θὰ ἐμετροῦσε μετὰ πόδια του, θέτοντας τὸ ἓνα πλησίον τοῦ ἄλλου, πόσα ἔκαμε. Ἐὰν ἔκαμινε εἴκοσι πόδια, ἔβγαине· ἐκέρδιζε δηλαδὴ καὶ θριαμβευτικῶς θὰ ἔλεγε εἰς τὸν ἄλλον :

εἴκοσ' στήσ' καὶ το βῆκο σ'.

Καὶ ἐὰν μὲν θὰ ἔπαιζαν δύο μόνον παιδιὰ, τὸ παιγνίδι ἐπανελαμβάνετο ἐὰν περισσότερα, ἐσυνέχιζαν οἱ ἄλλοι. Ἐὰν ἔκαμινεν ὀλιγώτερα, ἀπὸ τὰ εἴκοσι, ἀπὸ τὸ σημεῖον πρὸς θὰ ἦτο ἡ σουμάδα τοῦ ἔρριχνε διὰ νὰ κτυπήσῃ τις σουμάδες τῶν ἄλλων. Κάθε κτύπημα ἐλογίζετο ἓνα πόδι, τὸ ὁποῖον καὶ προσετίθετο. Ἐὰν δὲν ἐπετύγγανε νὰ κτυπήσῃ τὸν πῆκο, ἢ τὴν σουμάδα τῶν ἄλλων, ἔχανε τὴν σειράν του καὶ ἐσυνέχιζε ὁ δεύτερος μετρώοντας ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ἐὰν συνέβαινε νὰ ἔλθῃ πάλι ἡ σειρά του, ἐσυνέχιζε τὸ μέτρομα ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ ἐσταμάτησε.

Ἡ μορφή αὕτη εἶναι ἡ ἀπλουστεύσα. Ἦτο ἐπικίνδυνον παιγνίδι, ἀλλὰ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὰ λούβαρδα.

Συνήθως ἀποζημιώσεις ἦταν οἱ «*ἀγνοήματα*» τις ὁποῖες, ὁ ἄλλος ἐξέβγαλε κερδίζοντας. Ἐνίοτε ὅμως ἦτο καὶ ἡ καβαλλα, ἀπὸ τὸν πῆκο, ὥς τὸ σημεῖον ποὺ ἔρριχναν τις σουμάδες.

Δευτέρα μορφή πολὺ διασκεδαστικώτερα, ἀλλὰ καὶ πλέον ἐπικίνδυνος ἦτο ἡ ἐξῆς :

Ἀφοῦ θὰ ἔρριχναν τις σουμάδες διὰ νὰ πάρουν σειρά, ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἦτο τελευταῖος ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ φυλάγῃ τὸν πῆκο, ἐναντίον τοῦ ὁποίου ἐβαλλον οἱ ἄλλοι, εἰς τὴν ἀρχὴν μετὰ τὴν σειράν καὶ κατόπιν χωρὶς σειρά, ὅποιος ἐπρόφθανε. Ἐὰν δὲ ἐπετύγγανον νὰ κτυπήσουν τὸν πῆκο, ἐκεῖνος ποὺ τὸν ἐφύλαγε ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ τὸν στήσῃ ἐκ νέου. Ἐὰν δὲν τὸν ἐκτύπων, εἶχαν μὲν, κατὰ τινὰ μορφήν τοῦ παιγνιδίου, δικαίωμα νὰ πλησιάσουν εἰς τὴν σουμάδα των, ἀλλὰ δὲν εἶχαν δικαίωμα νὰ τὴν ἐγγίσουν. Ἐὰν τὴν ἤγγιζε κανεὶς, ἐκεῖνος ποὺ ἐφύλαγε τὸν πῆκο εἶχε τὸ δικαίωμα, ἐὰν ἐπρόφθανε, νὰ τὸν πιάσῃ καὶ τότε θὰ ἔπαιρνε τὴν θέσιν τοῦ ὁ συλληφθείς. Ὑπῆρχε δὲ ἓνας τρόπος νὰ πάρουν τὴν σουμάδα των νομίμως ἐὰν κατώρθωναν νὰ τὴν τοποθετήσουν μετὰ τὸ ἓνα πόδι των ἐπάνω εἰς τὸ ἄλλο καὶ ἐκινάσσοντες αὐτὴν εἰς τὸν ἀέρα νὰ τὴν πιάσουν εἰς τὸ κενόν. Τότε ἐπετρέπετο νὰ φύγουν πρὸς τὴν ἀφετηρίαν ἐλευθέρως καὶ νὰ τὴν ξαναρίξουν.

Ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἔρριχνε τὸν πῆκο, ἔπρεπε νὰ προφθάσῃ, πρὶν τὸν στήσῃ ἐκεῖνος ποὺ τὸν ἐφύλαγε νὰ εὐρεθῇ εἰς τὸ σημεῖον ποὺ ἔπρεπε ἡ σουμάδα του καὶ νὰ τὴν πατήσῃ. Ἐὰν δὲν ἐπρόφτανε νὰ κάμῃ αὐτό, δὲν εἶχε δικαίωμα νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν σουμάδα του. Ἐπρεπε νὰ περιμένῃ τὴν

κατάληλη ευκαιρία, να ρίξει ἄλλος τὸν πῆκο ἢ νὰ εἶναι ἀπασχολημένος με ἄλλον ἐκείνος ποὺ τὸν ἐφύλαγε, διὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ τὴν πάρῃ.

Κατ' ἄλλην μορφήν δὲν ἐπετρέπετο εἰς κανέναν νὰ πλησιάσῃ τὸν πῆκο, ἀδιάφορον ἂν τὸν ἔρριξε ἢ ὄχι καὶ μόνον δι' ἀποφασιστικῆς ἐφορμῆσεως ἢ διὰ τεχνάσματός τινος κατ' ὁρθὴν νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ τὴν πάρῃ.

Κατὰ τὰς ἐφορτὰς τῶν Χριστουγέννων τὰ μεγάλα παιδιὰ ἔπαιζαν τὶς σουμάδες καὶ με χρήματα. Ἐτοποθέτουν τὶς δεκάρες καὶ τὰ γροσάκια (μεταλλίκια καὶ τσιντέζα) ἐπάνω εἰς τὸν πῆκον ἢ κάτω ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἔρριχναν τὶς σουμάδες. Ἐὰν αὐτὴ ἐκτύπα τὸν πῆκον καὶ ἐσκορπίζοντο τὰ χρήματα, ἂν αὐτὰ ἢ μέρος αὐτῶν ἦτο πλησιέστερα εἰς τὴν σουμάδα τοῦ καὶ ὄχι εἰς τὸν πῆκο, τὰ ἐκέρδιζε. Ἐὰν ἦσαν πλησίον τοῦ πῆκου, ἢ ἂν δὲν ἐπετύγχανε νὰ τὸν κτυπήσῃ, θὰ ἔρριχνε ὁ δεύτερος κ. ο. κ.

6) Ἡ σκλιονγαῖδάρα ἐπαίζετο ἀπὸ πολλὰ παιδιὰ, τὰ ὅποια ἐχωρίζοντο εἰς δύο ὁμάδας. Οἱ δύο ἀρχηγοὶ ἐλέγοντο *μάννες*. Ἡ ὁμάς ποὺ θὰ ἦτο μέσα ἔκαμνε κύκλον με συμπλεγμένους τοὺς βραχίονας καὶ εἶχον ἐκτεθειμένας τὰς ῥάχεις τῶν εἰς τὴν ἀντίπαλον ὁμάδα. Ἐνας δὲ ἀπὸ αὐτοὺς ἐκράτει καλῶς εἰς τὸ χεῖρ τοῦ τῷ ἄκρον χονδροῦ σχοινίου (τριχιά), μήκους τεσσάρων ἕως πέντε μέτρων, τὸ δὲ ἄλλο ἄκρον τὸ ἐκράτει ἡ μάννα καὶ ἔτρεχε πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις τοῦ κύκλου, ἕως ἐκεῖ ποὺ ἔφθανε τὸ σχοινί, διὰ νὰ πιάσῃ τοὺς ἀντιπάλους, οἱ ὅποιοι ὡς ἀντικειμενικὸν τῶν σκοπὸν εἶχαν νὰ καβαλλικέψουν τοὺς ἀποτελοῦντας τὸν κύκλον. Καὶ ἂν μὲν ἐπρόφθαιεν νὰ καβαλλικέψουν χωρὶς νὰ συλληφθοῦν ἐκάθηντο ἀσφαλῶς εἰς τὴν ῥάχιν τῶν ἄλλων μέχρις ὅτου εὗρωσι τὴν κατάλληλον ευκαιρίαν νὰ φύγωσι. Καὶ τὸ παιχνίδι ἐσυνεχίζετο. Ἐὰν συνελαμβάνετο κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους πρὶν προφθάσῃ νὰ καβαλλικέψῃ, τότε ἡ ἐτέρα ὁμάς θὰ ἀντικαθίστα τὴν ἄλλην. Τὸ διασκεδαστικώτερον δὲ σημεῖον τοῦ παιχνιδίου ἦτο, ἂν ποτὲ κανεὶς ἐπετύγχανε νὰ καβαλλικέψῃ τὸν ἀρχηγὸν (τὴν μάννα) ὁπότε αὐτὸς ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ τρέχῃ, με τὸν ἀντίπαλον εἰς τὴν ῥάχιν, διὰ νὰ πιάσῃ τοὺς ἄλλους.

7) Ἡ γρούνα ἐπαίζετο ἀπὸ πολλοὺς καὶ ἀπὸ ὀλίγους. Φαίνεται δὲ τὸ ὁρθὸν εἶναι ἡ γούνα καὶ ἔγινε μεταγρμματισμὸς καὶ παρετυμολογικῶ-μετεβίβασθη ἡ ἔννοια ἐκ τῆς γούνας (τοῦ λάκκου) εἰς τὸν πῆκο. Ἐχαράσσετο μεγάλος κύκλος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου οἱ παίζοντες ἤνοιγον μικροὺς λάκκους (γούνες). Ἐκάστος δὲ εἶχε καὶ μίαν ῥάβδον, χονδρὴν καὶ ὑψηλήν, τὴν ὁποίαν ἐτοποθέτει ἐντὸς τοῦ λάκκου, κρατῶν ἐννοεῖται αὐτὴν ἐκ τῶν ἄνω. Ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἦτο μέσα θὰ ἦτο ὁ φύλαξ τῆς γρούνας (τοῦ πῆκου), ἡ ὁποία ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἓνα τενεκεδένιο κουτί, ἢ ἀπὸ τενεκὲν συμμαζευμένον κατὰ τὰ ἄκρα του, οὕτως ὥστε νὰ ἀποτελῇ μικρὸν ὄγκον. Εἰς τὸ μέσον δὲ τοῦ κύκλου ὑπῆρχε ἄλλος μικρότερος, ὁ ὁποῖος

ὑποτίθεται ὅτι ἦτο ἡ μάνδρα τῆς γρούνας. Ὁ φύλαξ αὐτῆς ἦτο ὑποχρεωμένος, διὰ τῆς ράβδου του, νὰ τὴν διατηρῇ πάντοτε εἰς τὴν μάνδραν, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐκτύπων αὐτὴν καὶ τὴν παρέσυρον πρὸς διαφόρους διευθύνσεις. Ἐὰν ὁ φύλαξ κατῴρθωνε τὴν ὥραν ποὺ ὁ παίκτης ἐκτύπα, νὰ τοποθετήσῃ τὴν ράβδον του ἐντὸς τοῦ λάγκου του, θὰ ἐλάμβανε τὴν θέσιν τοῦ παίκτη καὶ αὐτὸς θὰ ἐγίνετο φύλαξ.

8) Τὸ *bīq-bīq-bīq* ἐλέγετο οὕτως· προερχόμενον δὲ ἐκ τῆς τουρκικῆς, ὁρθῶς ἔχει *bīq-dīq-bīq*. Δηλαδή ἕνα-εἶναι-ἕνα. Ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἦτο μέσα θὰ ἐστήνετο εἰς τὸ μέσον, θὰ ἔκυπτε καὶ θὰ τὸν πηδοῦσαν οἱ ἄλλοι χωρὶς ὅμως νὰ ἐγγίσουν καθόλου ἐπὶ τῆς ράχεώς του, πλὴν ἰῶν χειρῶν των, τὰς ὁποίας ἐστήριζον ἐπ' αὐτῆς, ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον, λέγοντες: *bīq-dīq-bīq*. Ἀφοῦ θὰ τὸν ἐπήδων ὅλοι, κατόπιν θὰ ὑψώνετο ὀλίγον καὶ θὰ τὸν ἐπήδων ἐκ δευτέρου λέγοντες τὴν φορὰν αὐτὴν: *İxīdoğoun-ixī*. Τὴν τρίτην φορὰν θὰ ἔλεγαν: *oñts-dorούts*. Τὴν τετάρτην: *Dorιtr-dόrt*. Ἐνῶ δὲ μέχοι τοῦ σημείου αὐτοῦ οἱ ἀριθμοὶ ἐλέγοντο τουρκιστί, εἰς τὴν πέμπτην στροφὴν ἀντὶ νὰ εἴπωσι βέστερ-βές, ἔλεγαν: *Φέστερ-φές*, καὶ εἰς τὴν ἕκτην: *Ἀφήνουμε τὸ φές*. πρᾶγματι δὲ ἀφῆναν ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ πηδωμένου ἀντικείμενόν τι, μανδῆλιον ἢ φέσι, ἢ καπέλλο καὶ ἔπρεπε ἐκεῖνοι ποὺ θὰ ἐπήδων, μετὰ τὸν πρῶτον, νὰ μὴ το παρασύρουν. Ἐκεῖνος δὲ ποὺ θὰ παρέσυρε τὸ ἀντικείμενον αὐτό ἢ θὰ ἤγγιζεν ἐπὶ τῆς ράχεώς του, θὰ τὸν ἀντικαθίστα. Ἐὰν μὲν εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ θὰ ἀντικαθίστατο, τὸ παιχνίδι ἤρχιζεν ἐκ νέου. Ἐὰν ὅχι, εἰς τὴν ἑβδομὴν στροφὴν ἔλεγαν: *Παίρνουμε τὸ φές*. Καὶ τὸ ἔπαιρνε ὁ πρῶτος ἐνῶ ἐπήδα καὶ πάλιν τὸ ἐτοποθέτει διὰ νὰ τὸ πάρῃ καὶ ὁ δεύτερος κ.ο.κ. Ἐὰν ἐπετυγχάνετο καὶ αὐτό, ἐλέγοντο κατόπιν στίχοι διασκεδαστικοὶ μὲν, ἀλλὰ ἀνάρμστοι καὶ τὸ παιχνίδι καθίστατο αἰσχρολογία. Ἐννοεῖται ὅτι ὑψώνετο πολὺ εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ καὶ ἦτο δύσκολον νὰ τὸν πηδήξουν.

9) Ὅμοιον περίπου μὲ αὐτὸ ἦσαν τὰ *καμλίκια*, τὸ ὅποιον εἰσέχθη παρὰ τῶν διδασκάλων, ὥς ἀσκησις μᾶλλον. Ἦτο διασκεδαστικὸν καὶ αὐτό, χωρὶς νὰ λέγωνται φράσεις. Οἱ παίζοντες ἐπήδων ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἕκαστος δὲ μετὰ τὸ πῆγμα ἔστηνε παραπλευρῶς τοῦ ἄλλου. Οὕτω ὁ πρῶτος ἐπήδα τὸν ἕνα καὶ ἔστηνε, ὁ δεύτερος ἐπήδα δύο, τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον, ὁ τρίτος τρεῖς κ. ο. κ. Ὅταν δὲ ἐπήδων ὅλοι ἐσηκώνετο ἐκεῖνος ποὺ εἶχε στήσει, πρῶτος καὶ ἐπήδα τοὺς ἄλλους, κατόπιν ὁ δεύτερος, ὁ τρίτος κ.ο.κ. ἕως ὅτου ἐκουράζοντο.

10) Τὸ *πέντε-πέντε τὴν ἡμέρα* ἢ οἱ *γαϊδρίτσες* ἐπαίζετο ἀπὸ δύο ομάδας, ἑκάστη δὲ ἀποτελεῖτο ἀπὸ τρία ἕως πέντε σπανίως δὲ καὶ ἕξ παιδιά. Ἐκείνη ἡ ὁμάς ποὺ θὰ ἦτο μέσα, θὰ ἔστηνε. Τὸ στήσιμο αὐτὸ θὰ ἐγίνετο εἰς τὴν βάσιν ἐνὸς τοίχου· ὁ πρῶτος θὰ ἔκυπτε, ὁ δεύτερος ἐπιάνετο ἀπὸ τοὺς μηροὺς του καὶ θὰ ἔκυπτε καὶ αὐτός, ὁ τρίτος ἀπὸ τοὺς μηροὺς τοῦ

δευτέρου καὶ οὕτω καθέξῃς, θὰ ἐφρόντιζαν δὲ ὅλοι νὰ κάμουν ὅσον τὸ δυνατὸν πλατύτερον γεφύρωμα, ἔχοντες τὰς κεφαλὰς χαμηλότερον κάπως καὶ προφυλαγμένας πλαγίως εἰς τοὺς μηροὺς ὁ εἷς τοῦ ἄλλου. Οἱ ἄλλοι δέ, ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον, ἔπαιρναν φόραν ἀπὸ διαστήματος 15—20 μέτρων καὶ ἐπήδων μὲ ὀρμὴν ἐπ' αὐτῶν, προπαντὸς ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος, διὰ νὰ εὗρεθoῦν εἰς προκεχωρημένον σημεῖον καὶ νὰ μείνῃ μέρος νὰ καθήσουν καὶ οἱ ἐπόμενοι. Ἀφοῦ δὲ θὰ ἐπήδων ὅλοι ἐπ' αὐτῶν καὶ θὰ ἐστηρίζοντο ὀπωσδήποτε, ἤρχιζεν ὁ πρῶτος νὰ ἀπαγγέλῃ τὸ ἐξῆς :

*Πέντε-πέντε τὴν ἡμέρα
κι' ἑκατὸ τὴν ἑβδομάδα
ὅσα χίλια καὶ χορτάρια,
τί καλὸ γαῖδράκι καβάλλα,
δέστορ.*

Ἐὰν ἐπρολάμβανε νὰ τὸ ἀπαγγεῖλῃ αὐτό, χωρὶς νὰ πατήσῃ κανεὶς εἰς τὸ ἔδαφος, τὸ παιχνίδι ἐτανελαμβάνετο μὲ τὴν αὐτὴν σύνθεσιν. Ἐὰν ὅχι, ἔχαναν ἐκεῖνοι ποὺ ἐπήδων καὶ ἐλαμβάνον τὴν θέσιν τῶν ἄλλων.

11) Τὸ κατ' ἐξοχὴν κορτταίστικο παιχνίδι ἦταν τὰ τόπια. Τόπια λασιχένια δὲν ὑπῆρχαν πολλὰ. Ἐννοεῖται μικρὰ τόπια. Τὸ ποδόσφαιρο, τὸ τέπνυς κ. ἄ. δὲν ἦσαν γνωστὰ. Τὰ τόπια συνήθως ἦσαν πάντα καὶ τὰ ἔοραβαν τὰ ἴδια τὰ κορίτσια. Ἐπαίζαν δὲ τὸ πατ-πάν λεγόμενον, δηλαδὴ γογγόρον, ἄνευ διακοπῆς καὶ εἰς μικρὸν ὕψος καὶ τὸ δβαρωτό, μὲ διακοπήν, μέτρομα καὶ εἰς μεγαλύτερον ὕψος. Ἐμέτρων ἔω· τὰ εἴκοσι καὶ συμπληρωματικῶς ἔλεγαν: *μάρδα, σαρδα, θούρδα, ἀγγούρ, κούτρας*, ὁπότε, τὸ παιχνίδι ἐτελείωνε καὶ ἤρχιζεν ἐκ νέου μὲ τὴν ἰδίαν παίκτηριαν. Ἐὰν ἔχανε, εἰς δὴλ. τῆς διέφευγε τὸ τόπι καὶ ἔπιπτε κάτω, τότε ἔπαιζε ἡ ἄλλη. Εἰς κάθε παιχνίδι δὲ συμπληρωμένον, ἔλεγαν: *Σ' ἔβαρα μιὰ ἀγοῦρα*, ἢ *σ' ἔβαρα δυὸ ἀγοῦρες* κ. ο. κ. Τὸ παιχνίδι αὐτὸ τὸ ἔπαιζαν καὶ μεγάλα κορίτσια χωρὶς νὰ ὑπονοοῦν τὴν σημασίαν ποὺ θὰ εἶχε σήμερα ἡ λέξις.

Ἡ *ἀγοῦρα* ἦτο φανταστικὴ ζημία ἢ τιμωρία καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ εἰς ἄλλα παιχνίδια, εἶχε δὲ καὶ ὑποδιαίρεσεις *ἀγοῦρια*, καὶ ὠρισμένος ἀριθμὸς αὐτῶν ἐλέγετο μονολεκτικῶς: *καλῖτσαγοῦρα*.

12) Τὸ *πλακί* ἐπαίζετο μὲ τὸ τόπι, συνήθως ἀπὸ κορίτσια, τὰ ὁποῖα ἐχωρίζοντο εἰς δύο ομάδας. Ἐὰν συνέβαινε ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν νὰ εἶναι περιττός, ἓνα κορίτσι θὰ ἐγίνετο *μσάρς* καὶ θὰ ἔπαιζε διὰ λογαριασμὸν καὶ τῶν δύο παρατάξεων.

Ἡ μία ὁμάς, ποὺ θὰ εἶχε τὴν πλεονεκτικὴν θέσιν, θὰ ἔστηνε μιὰ πλατεῖα πέτρα (πλακί) εἰς τὸ μέρος ποὺ θὰ εὐρίσκετο, ἓνα κορίτσι δὲ τῆς ὁμάδος αὐτῆς θὰ ἔρριχνε τὸ τόπι πρὸς τὴν ἄλλην διὰ τῆς παλάμης, ἀφοῦ πρῶτα τὸ ἔρριχνεν ὑψηλά, εἰς μικρὸν ὕψος καὶ ἐπανήρχετο εἰς τὸ χέρι του, κατὰ τὸν ὅπον ὅμως ποὺ νὰ μὴ εἰμπορέσουν τὰ ἄλλα νὰ τὸ πιάσουν, τὰ ὁποῖα

και διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἦσαν διεσκωπισμένα πρὸς διαφόρους διευθύνσεις πάντως εἰς ὠρισμένην στενὴν περιοχὴν. Ἐὰν τὸ ἔπιαναν, θὰ ἔχανεν ἐκείνη πού ἔπαιζε καὶ θὰ ἀντικαθίστατο ἀπὸ ἄλλην τῆς ομάδος της. Ὁ μισὸς ἔπαιζε πρώτη καὶ ὅταν ἔχανε, ἐπήγαινε εἰς τὴν ἄλλην ομάδα καὶ ἐβοήθει. Ἐὰν δὲν κατώρθωναν νὰ τὸ πιάσουν, τότε θὰ τὸ ἔπαιρναν οἱ τῆς ἀντιθέτου ομάδας καὶ μία ἐξ αὐτῶν θὰ τὸ ἔρριχνε πρὸς τὸ πλακί, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευεν ὡς στόχος. Ἐὰν ἐπετύγχανε νὰ τὸ κτυπήσῃ θὰ ἔχανε πάλι ἡ τῆς ἀντιθέτου ομάδος. Ἐὰν ὅχι θὰ ἐσυνέχιζε νὰ παίξῃ μέχρις ὅτου συμ- πληρώσῃ ὠρισμένον ἀριθμὸν. Κατόπιν θὰ ἔβγαινε, δηλαδὴ ἐνικοῦσε καὶ ἤρχετο ἡ σειρά τῆς ἄλλης. Ἐὰν ἔβγαιναν ὅλοι, τότε τὸ παιχνίδι ἐπανε- λαμβάνετο ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας. Ἐὰν ἔχαναν ὅλοι τότε ἀντικαθίστα ἡ μία ὁμάς τὴν ἄλλην.

13) Οἱ *καλογέοι* ἦταν κοριτσίστικο παιχνίδι· εἰς αὐτὸ ἐγίνοντο *ταίρια* ἀνὰ δύο καὶ ἐχωρίζοντο εἰς δύο ομάδας. Ἡ μία ἐπήγαινε πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ ἡ ἄλλη πρὸς τὰ κάτω. Εἰς τὸ μέσον ἐφύλαγαν δύο κορίτσια, ἐνῶ τὰ διαχωρισμένα ζεύγη προσεπάθουν νὰ διαλάβουν τῆς προσοχῆς τῶν φυλάκων καὶ νὰ ἐνωθοῦν. Ἐὰν ἐπροσέθωναν νὰ δώσουν τὰ χέρια, ἐκέρδι- ζαν. Ἐὰν συνελαμβάνετο ἡ μία ἐξ αὐτῶν θὰ ἔχανε τὸ ζεῦγος καὶ θὰ ἐλάμβανε τὴν θέσιν τῶν φυλάκων.

14) Ἡ *παπαδίτσα*, κοριτσίστικο καὶ αὐτὸ παιχνίδι, ἐπαίχτετο κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Ἐδεύαν ἓνα χονδρὸ σκοινί (τοιγιά) εἰς τὸν κοῖκον μίας θύρας, μήκους τεσσάρων περίπου μέτρων. Ἐκείνη δὲ ἀπὸ τὰς παικτρίας θὰ ἄφηνε ἀντικείμενόν τι, μανδύλιον, ἢ ἐπανωφόριον, ἢ ἐμπροσθέλλαν εἰς τὴν βάσιν τῆς θύρας. Ἐκείνη δὲ πού θὰ ἦτο μέσα, ἔπιανε τὸ ἄκρον τοῦ σκοινίου καὶ ἐκυνήγα τὰς ἄλλας, ἐνῶ αὐταὶ προσεπάθουν νὰ πάρουν τὰ ἀντικείμενά των. Ἐὰν κατώρθωναν καὶ τὰ ἔπαιρναν χωρὶς νὰ συλλη- φθοῦν, ἐπλησίαζαν καὶ ἐκτύπων μὲ αὐτὰ ἐκείνην πού ἐκράτει τὸ σκοινί. Τὸ παιχνίδι εὐρίσκετο εἰς ἐξαιρετικὴν δρᾶσιν ὅταν μερικαὶ τὰ ἔπαιρναν καὶ αἱ ἄλλαι προσεπάθουν νὰ τὰ πάρουν. Ἀπασχολημένη εἰς τὴν φύλαξιν τῶν ἀντικειμένων, ὥρμων αἱ ἄλλαι, πού τὰ πῆραν καὶ τὴν παραζάλιζαν μὲ τὰ κτυπήματά των. Ἐὰν κατώρθωνε νὰ πιάσῃ καμμίαν, θὰ ἀπηλ- λάσσετο ἡ ἰδία καὶ θὰ ἐλάμβανε τὴν θέσιν τῆς ἡ συλληφθεῖσα.

Τὸ παιχνίδι αὐτὸ ἐπαίχτετο ἐνίοτε καὶ ἀπὸ ἀγόρια. Πολλάκις δὲ ἀνά- μικτον μὲ ἀγόρια καὶ κορίτσια.

15) Τὸ *τσέλικι* ἐπαίχτετο ἀπὸ ἀγόρια μικρὰ καὶ μεγάλα. Ἐστήνοντο δύο πέτρες οὔτε πολὺ μικραὶ οὔτε πολὺ μεγάλαι καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐτίθετο τὸ *τσέλικι*, δηλαδὴ ἓνα κοντὸ ξυλαράκι μήκους 15—20 ἑκατοστῶν τοῦ μέ- τρου. Μὲ ἓνα δὲ μεγαλύτερο ξύλο 50—60 ἑκατοστῶν, τὸ ἐκτύπα ἐκείνος πού θὰ εἶχε τὴν πλεονεκτικὴν θέσιν καὶ ἐπήγαινε μακρυνά. Ἐνας δὲ ἐκ τῶν ἄλλων τὸ ἔπαιρνε καὶ τὸ ἔρριπτε πρὸς ἐκείνον πού τὸ ἐκτύπησε, ὃ

ὁποῖος καὶ προσεπάθει διὰ τῆς ράβδου του νὰ τὸ ἀποκρούσῃ. Ἐὰν τὸ ἐπετύγχανε, ἐμέτρα ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ ἦσαν αἱ πέτρες, τὸ *σμάδ*, μὲ τὴν ράβδον του πόσας ράβδους ἔκαμε. Ἐὰν θὰ συνεπλήρωνε ὠρισμένον ἀριθμόν, ἔβγαινε, δηλαδὴ ἐκέρδιζε. Ἐὰν ὅχι τὸ παιχνίδι ἐσυνεχίζετο. Ἐὰν δὲν ἐπετύγχανε νὰ τὸ ἀποκρούσῃ, ἐμέτρα πάλιν μὲ τὴν ράβδον καὶ ἐὰν αὐτὴ ἐχώρει ἀπὸ τὸ σημάδι ἕως ἐκεῖ ποὺ εὐρίσκετο τὸ τσελίκι, ἔστω καὶ μίαν φορὰν, τὸ παιχνίδι ἐσυνεχίζετο ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας. Ἐὰν ὅχι τότε ἔχανε καὶ ἐλάμβανε ὁ δεύτερος τὴν θέσιν του.

16) Τὸ *κούφιο καρῦδι τζάνεμ*, ἐπαίζετο τὸ καλοκαίρι μὲ ἀγόρια καὶ κορίτσια, συνήθως μόλις ἔδυε ὁ ἥλιος. Ἦσαν δὲ παιδιὰ διαφόρων ἡλικιῶν καὶ πολλὰ, τὰ ὅποια ἐπιάνοντο ἀπὸ τὴν μέσσην, τὸ *ἔνα* κατόπιν εἰς τὸ ἄλλο, κατὰ ἀνάστημα καὶ περιέφεροντο τραγουδοῦντα ὅλα μαζί :

*Κούφιο καρῦδι τζάνεμ,
καὶ λεφτοκάρδο,
πόρτα γυρᾶν τζάνεμ,
γιὰ νὰ περάσω.*

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ δύο ἀρχηγοὶ, οἱ ὁποῖοι συνενοοῦντο ἐκ τῶν προτέρως καὶ *ἔνα* : ἐγίνετο ἥλιος καὶ ὁ ἄλλος φεγγάρι, ἢ ὁ ἕνας μῆλο καὶ ὁ ἄλλος ρόδι, ἐσηματίζαν μὲ τὰ χέρια των μίαν δίοδον ποὺ ἦτο ἡ πόρτα ποὺ ἐζήτουν νὰ περάσουν. Κάτωθεν δὲ τῆς δίοδου αὐτῆς περνοῦσαν ὅλα καὶ εἰς τὸ τελευταῖον κατέβαζαν τὰ χέρια καὶ τὸ *ἐπιαναν* ὡς εἰς κλοιόν, καὶ τὸ ἐρωτοῦσαν : *Τὸ γήλιο θέλει, γιὰ τὸ φεγγάρ ;*

Ἐκεῖνο, ἐσκέπτετο καὶ ἀπεφάνε. Καὶ ἐτίθετο κατὰ μέρος. Τὰ ἄλλα ἐξηκολοῦθουν νὰ τραγουδοῦν καὶ νὰ περιφέρονται καὶ πάλι περνοῦσαν ἀπὸ τὴν δίοδον, ἕως ὅτου ἐτελείωναν ὅλα τὰ παιδιὰ, καὶ ὅσα ἐπήγαιναν μὲ τὸν ἥλιο ἀπειλοῦν μίαν παράταξιν, ὅσα δὲ μὲ τὸ φεγγάρι τὴν ἄλλην. Τότε δὲ ἐφανερώνοντο καὶ οἱ ἀρχηγοὶ καὶ ὁ καθεὶς ἔπαιρνε ὅσους τοῦ ἔπесαν καὶ ἐγίνοντο δύο παρτάξεις. Ἐπιάνοντο πάλιν ἀπὸ τὴν μέσσην μὲ τοὺς ἀρχηγούς ἐπὶ κεφαλῆς, οἱ ὁποῖοι ἐπιάνοντο ἀπὸ τὰ χέρια καὶ ἔβαζαν τὰ δυνατὰ των νὰ νικήσουν οἱ μὲν τοὺς δέ. Καὶ τραβοῦσε ἡ μία παρτάξις τὴν ἄλλην. Ἐκεῖνη δὲ ποὺ θὰ παρέσυρε τὴν ἄλλην ἀνεκηρύσσετο νικήτρια.

17) Ἡ *πινακωτὴ* ἐπαίζετο μὲ ἀγόρια καὶ κορίτσια καὶ εἶχε τὸ αὐτὸ περίπου ἀποτελεσμα μὲ τὸ προηγούμενον· ἐπαίζετο ὁμοῦ μὲ μεγαλύτερα κάπως παιδιὰ, τὰ ὅποια ἐπιάνοντο ἀπὸ τὰ χέρια καὶ ἐσηματίζαν ἡμικύκλιον. Εἰς τὰ δύο ἄκρα ἦσαν οἱ ἀρχηγοί. Ὁ *ἕνας* δὲ ἐξ αὐτῶν ἐφώναζε :

— *Πινακωτή, πινακωτή :*
— *Ὅρσε καὶ τί ;*
— *Πόσα φωμιὰ ἔχῃ ὁ φοῦρνος ;*

- "Εδεκα κι' ένα καμένο.
— Ποιὸς τῶκαψε ;
— 'Ο τάδε ;

Καὶ ὠνόμαζε τὸν ἀμέσως ἐπόμενον, ὁ ὁποῖος καὶ ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ γυρίσῃ τὸ πρόσωπόν του πρὸς τὰ ὀπίσω, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἀφήσῃ ἐκείνους ποὺ ἐκράτει. Γοιουτοτρόπως λοιπὸν ἐσταυρώνοντο τὰ χέρια του περὶ τὸν λαιμόν του.

Κατόπιν αἱ ἐρωταποκρίσεις ἐπανελαμβάνοντο καὶ ἐσταυρώνετο, μᾶλλον ἐδένετο κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ὁ πλαῖνός του, μέχρις οὗτου ἐδένοντο ὅλοι. Τότε ἔπιανε καὶ ὁ ἕνας ἀρχηγὸς τὸ χερί τοῦ ἄλλου καὶ τραβοῦσαν οἱ μὲν ἀρχηγοὶ πρόσωπον μὲ πρόσωπον, οἱ δὲ ἄλλοι ἔχοντες τὰ χέρια των περὶ τὸν λαιμόν των. Ἐδημιουργεῖτο οὕτω κλοιός, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸ πολὺ τράβηγμα καὶ ἀπὸ τὸ δύσκολον τῆς θέσεως τῶν ἄλλων, ποὺ εἶχαν σταυρωτὰ τὰ χέρια, διεσπᾶτο εὐκόλως.

Τὸ παιχνίδι ἐτελείωνε καὶ νικητὴς ἀνεκηρύσσετο ἐκεῖνος ποὺ θὰ παρέσυρε μὲ τὸ μέρος του τοὺς περισσώτερους.

18) Τὰ *σκληράκια* εἶναι ἡ λεγόμενη *ἀπαύριζα*. Ἐπαίξετο ἀπὸ πολλὰ παιδιά, πρὸ παντὸς εἰς ἐκδρομὰς καὶ ἦτο σχολικὸν παιχνίδι.

19) Ἡ *καρκαρισούλα* ἦτο διὰ τὰ νήματα. Δύο ἐξ αὐτῶν ἐπᾶναν σταυρωτὰ τὰ χέρια των καὶ ἐσχημάτιζαν καθίσμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθητο ἕνα ἄλλο μικρότερον ἢ τῆς αὐτῆς ἡλικίας καὶ τὸ μετᾶφρον, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ λέγοντα :

*Καρκαρισούλα,
τρώς ψωμί καὶ τσούλα.*

20) Κατὰ τὸ θέρος ἐσυνηθίζετο καὶ τὸ *Παρ κι' ἐμένα σὰ γαϊδούρ*, τὸ ὁποῖον ἐπαίξετο κατὰ ζεύγη. Δυὸ παιδιά συνέπλεκον τοὺς βραχιόνάς των ἐκ τῶν ὀπισθεν καὶ τὸ ἕνα ἐξ αὐτῶν ἐσήκωνε ἐπὶ τῆς ράχεως του τὸ ἄλλο, τὸ ὁποῖον εἶχε ἐστραμμένον τὸ πρόσωπον πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ ἠρώτα :

- *Τί βλέπς ;*
— *Οὐρανό.*
— *Τί πατᾶς ;*
— *Γῆς.*
— *Τί τρώς ;*
— *'Αγούρ.*
— *Πάρ κι' ἐμένα σὰ γαϊδούρ.*

Καὶ ἀμέσως ἐκατέβαινε ὁ ἐρωτώμενος καὶ ἐσήκωνε εἰς τὴν ράχιν του τὸν ἐρωτῶντα, διὰ νὰ ἐπαναληφθοῦν αἱ ἐρωτήσεις,

